

Hammaburg -- Vor- und frühgeschichtliche Forschungen aus dem niederelbischen Raum. Herausgegeben von Reinhard Schindler in Zusammenarbeit mit dem Museum für Hamburgische Geschichte und dem Hamburger Vorgeschichtsverein e.V.

In aansluiting op hetgeen in deze aflevering van „Grondboor en Hamer” over de befaamde laag van Usselo wordt meegedeeld, is het misschien de moeite waard de aandacht te vestigen op het tijdschrift in boekvorm „Hammaburg”, waarin uiteraard in hoofdzaak onderwerpen, de praehistorie en de vroege (ongeschreven) geschiedenis betreffende, worden aangesneden. Dit betreft belangrijke losse vondsten, resultaten van opgravingen in Hamburg en omgeving enz., en het blijkt hierbij dat de geologie vooral voor de praehistorie een hulpwetenschap van betekenis is geworden. In verschillende nummers van „Hammaburg” worden we dan ook geconfronteerd met „grensgevallen”, waarbij de assistentie van geologen en palynologen van veel belang is geweest.

Inmiddels is reeds de tiende aflevering van dit voortreffelijk geïllustreerde tijdschrift verschenen. Hierin worden o.a. opgravingen in Hamburgs binnenstad, een begraafplaats uit de late bronstijd bij Hamburg, een mesolithische nederzetting in Mecklenburg alsmede de prachtige vondsten in de zogenaamde „Wehrberg” van Duhnen bij Cuxhaven behandeld. Dat is allemaal wel wat ver van huis, maar het is uitermate interessant en instructief voor het vergelijken met de vondsten en opgravingen ten onzent.

Dr Reinhard Schindler beschrijft uitvoerig de opgraving van een nederzetting uit de eerste tot de vijfde eeuw na Chr. in Hamburg—Farmsen, aan de noordostrand van de millioenenstad. Hier werden zelfs een primitieve ijzergieterij met slakkenkuilen, benevens de sporen van twee smidsvuren blootgelegd. De vondsten van een ijzeren ploegschaar en talrijke verkoolde graanresten, o.a. van tarwe, gerst, rogge en spurrie, duiden er op dat hier een landbouwende bevolking heeft gehuisd. Van verschillende woonplaatsen werden de grondtrekken opgegraven. Een en ander werd ontdekt, toen de helling van een vlakke heuvel ter plaatse bouwrijp werd gemaakt voor een 20ste eeuwse „nederzetting”. Een onderzoek van grondmonsters uit deze nederzetting volgens de fosfaatmethode ondersteunde het archaeologisch onderzoek en bevestigde verschillende conclusies, die op grond van het laatste waren getrokken.

H. Kru¹

SNIJSTENEN

Onder de titel „Snijstenen” heeft de heer G. H. Brückner het volgende in „Hammaburg” gepubliceerd:

„In de zomer van 1953 maakte ik een uitstapje naar Lauenburg aan de Elbe, om daar geologische, praehistorische en landschappelijke studie-indrukken op te doen. Ik had een bepaald gebied dicht bij genoemde plaats op het oog, en informeerde derhalve onderweg bij een pl.m. 12-jarige schooljongen. In de loop van het gesprek met deze opgewekte, uit een oud-ingezetene familie afkomstige knaap bleek, dat de vuursteen in deze streek tegenwoordig nog „snijsteen” wordt genoemd en o.a. door jongens nog wel als snijwerktuig wordt gebruikt. Er is hier kennelijk niet van toeval sprake of van een plotseling opgekomen naam bij kinderspel, maar van een door overlevering bewaard gebleven naam, waarmede de bestemming van dit materiaal wordt aangeduid, en die misschien wel sedert overoude tijden door de bevolking als zodanig werd gehandhaafd — vermoedelijk sedert de midden- en op zijn minst sedert de jonge steentijd. Ook dit is een klein voorbeeld van de zeer vele bruggen in het volksbewustzijn, die hetzij als uitdrukking hetzij als gebruiksvoorwerp naar het verleden voeren, meer dan gewoonlijk wordt aangenomen.

Ook in de omgeving van Aumühle (ook aan de Elbe — tegenover Hamburg) is de aanduiding „snijsteen” of ook „klingsteen” onder de plattelandsbevolking nog algemeen gebruikelijk, zoals ik in de zomer van 1954 kon constateren.

Ik zou er daarom op willen aandringen, eens een enquête in te stellen, om te beginnen in vuursteenrijke gebieden van Noordduitsland, teneinde na te gaan, of deze namen ook elders nog worden gebruikt of misschien hier en daar zelfs nog „snijstenen” (klingen, spanen) van een vuursteenknol worden geslagen, om ze in geval van nood, bijvoorbeeld bij landarbeid, even te gebruiken”

We zouden deze suggestie willen overnemen, wat Nederland betreft. Wie stuurt bijzonderheden aan het redactie-adres van „Grondboor en Hamer”? De resultaten zullen zo spoedig mogelijk worden gepubliceerd.

H. Krul